

відповідальність за дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього його батьками, усиновителями, опікунами чи піклувальниками, або вчинені щодо малолітнього, або організованою групою, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки.

Отже, можна зробити висновок, що в Україні створена спеціальна правова база з протидії торгівлі людьми, а кримінальне законодавство приведено у відповідність до основних положень міжнародних документів. Тому судові та правоохоронні органи мають забезпечити притягнення винних у торгівлі людьми до кримінальної відповідальності, а також призначення справедливого покарання за цей злочин.

Список використаних джерел

1. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: резолюція 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 лист. 2000 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791.

2. Про протидію торгівлі людьми: Закон від 20 верес. 2011 р. № 3739-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.

3. Кримінальний кодекс України: Закон від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Катеринчук К. В.,

професор кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІ ТЯЖКОГО ТІЛЕСНОГО УШКОДЖЕННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Основний закон нашої держави визначає життя та здоров'я особи пріоритетними благами поміж усіх інших (ст. 3). Саме тому, правове забезпечення охорони прав та свобод людини і громадянина є першочерговим завданням (ч. 1 ст. 1) Кримінального кодексу України (далі – КК України). В розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи» Особливої частини КК України визначено відповідальність за злочини з підвищеною суспільною небезпечністю – проти життя та здоров'я особи. Даний розділ КК України має оціночну термінологію, яка є дискусійною та викликає ускладнення, особливо це стосується злочинів проти здоров'я особи.

Спірні питання щодо особливостей кваліфікації злочинів проти здоров'я особи роз'яснено в Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. № 2. Щодо визначення ступеня тяжкості тілесних

ушкоджень діють «Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень», затверджені наказом МОЗ України від 17 січня 1995 р. № 6 (далі – Правила). Ці два документа мають суперечливу термінологію та потребують негайного оновлення [1].

Отже, при порівнянні ознак тяжкого тілесного ушкодження (ст. 121 КК України), що містяться в КК України, ми виявили певні неточності у Правилах. Так однією з ознак тяжкого тілесного ушкодження є небезпека для життя (п. 2.1.1.а). Це трактування не відповідає ст. 121 КК України, оскільки небезпека для життя має бути саме в момент заподіяння, про що в подальшому в п. 2.1.2 визначається, що небезпечними для життя є ушкодження, які в момент заподіяння (завдання) чи в клінічному перебігу через різні проміжки часу спричиняють загрозові для життя явища (п. 2.1.3.о) і без надання медичної допомоги, за звичайним своїм перебігом, закінчуються чи можуть закінчитися смертю.

Наступною ознакою тяжкого тілесного ушкодження є *психічна хвороба* як результат спричинення шкоди здоров'ю від заподіяння тяжких тілесних ушкоджень належить до компетенції судово-медичних, судово-психіатричних експертів. Правила містять дещо інший термін – душевна хвороба, що є пережитком минулого, оскільки попередній КК 1960 р. встановлював одну з ознак тяжкого тілесного ушкодження – душевну хворобу. З прийняттям КК України 2001 р. відбулися стилістичні зміни, тому його замінили на термін «психічна хвороба». На нашу думку, законодавство України повинно мати єдину термінологію для недопущення неправильного розуміння і трактування даних термінів, а саме «психічні розлади», оскільки в національному законодавстві та МКХ-10 вживається саме така назва хвороб головного мозку [2].

Розлад здоров'я, пов'язаний зі стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину інша ознака тяжкого тілесного ушкодження. КК України, на відміну від Правил, не конкретизує вид працездатності (загальна, професійна), що також є дискусійним та потребує негайного уточнення.

Новелою КК України в ст. 121 є одна із ознак *«каліцтво статевих органів»*. У зауваженнях Головного юридичного управління (10 березня 2017 р.) ще до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [3] зазначено, що «диспозицією частини першої статті 121 КК України уже передбачено заподіяння ушкоджень, що спричинили втрату будь-якого органу або його функцій тощо, що також охоплює і репродуктивну сферу». Крім того, запропонована ознака тяжкого тілесного ушкодження повністю охоплюється іншою ознакою – «стійка втрата працездатності», яка може бути наслідком тілесного ушкодження (тяжкого, середньої тяжкості чи легкого). Дана ознака є соціальною. Виникає питання: хто буде визначати, встановлювати це «каліцтво», суд чи експерт? Тому виокремлення даної ознаки в ст. 121 КК України вважаємо недоцільним.

Однією з ознак тяжкого тілесного ушкодження є *непоправне знівечення обличчя*. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень встановлюють, що судово-медичний експерт визначає, чи є ушкодження виправним або не виправним (п. 2.1.8). Тим самим, знову прослідковується тенденція до підміни термінології, яка хоч і є синонімічною.

Як висновок, є пропозиція уніфікувати термінологію, що міститься в законодавстві, шляхом прийняття нових, адаптованих Правил, Постанови та змін до КК України. тим самим викласти частину 1 статті 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження», тобто небезпечне для життя в момент спричинення, чи таке, що призвело до втрати будь-якого органа, у тому числі одного з парних органів, або його функцій, психічних розладів або іншого розладу здоров'я, поєданого зі стійким пониженням загальної працездатності не менш як на одну третину, або переривання вагітності чи непоправного знівечення обличчя

Список використаних джерел

1. Катеринчук К. В., Юхимець І. О. «Тілесні ушкодження» чи «шкода здоров'ю»: юридичний та судово-медичний погляди. *Інформація і право*. 2017. № 2 (21). С. 133–143.

2. Завальнюк А. Х. Про необхідність внесення корективів у правила кваліфікації тяжкості тілесних ушкоджень. *Український судово-медичний вісник*. 2004. № 2 (16). С. 32–34.

3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-19 (набирав чинності 11.01.2019 р.). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2227-viii/>.

Кісілюк Е. М.,

головний спеціаліст Департаменту персоналу, організації освітньої та наукової діяльності Міністерства внутрішніх справ України, кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ СЕКСУАЛЬНИМ ДОМАГАННЯМ

Сексуальні домагання – дії, виражені словесно або фізично, що принижують чи ображають осіб, які перебувають у певних трудових чи службових відносинах [1]. Сексуальні домагання найбільш розповсюджені у вертикальних трудових відносинах (керівник - підлеглий), однак домагання в горизонтальних стосунках (між колегами) також трапляються. Сексуальні